

Een openhartig gesprek met... Han van Schaik

‘Ik doe het voor de mensen in de wijk’

‘Steeds meer agenten ontwikkelen PTSS’

Han werkt al ruim twintig jaar bij de politie en haalt nog steeds voldoening uit het oplossen van problemen in de wijk. Hij vindt de maatschappij niet gewelddadiger geworden. Wel valt hem het hoge aantal meldingen op over verwarde mensen.

Han is een uur verlaat voor het interview, hij kreeg een oproep voor assistentie bij een zware aanrijding. Aansluitend heeft hij nog een briefing met collega's. Dan verschijnt hij bij de balie van politiebureau Koudenhorn. Onderweg naar de eerste etage groet hij diverse collega's. De leren koppelriem en zijn hoge schoenen kraken als hij loopt, hij heeft de pas er flink in. De kantoorruimtes boven zijn gevuld met 'blauw', agenten in politie-uniform met fluorescerend geel. Hij wijst op de vergaderruimte waar nog negen agenten napraten over de aanrijding. "Een vrachtwagen kwam in botsing met een oude vrouw. Ik coördineerde ter plekke de situatie, zorgde dat de kruising werd afgezet en regelde de specialisten die de aanrijding verder afhandelen. Zij berekenen de snelheid van de vrachtwagen met gebruik van gegevens als de lengte van het remspoor en het gewicht van het voertuig. Zo bepalen we wat er precies gebeurd is, dat is belangrijk voor de schuldvraag."

Han besloot drieëntwintig jaar geleden te solliciteren bij de politie. Niet vanuit een bepaalde motivatie, wel werd hij gelijk gegrepen door het werk als agent. "Fantastisch vond ik het om de hele dag in de auto rond te rijden, er gebeurde genoeg. Ik wist meteen dat de recherche niets voor mij zou zijn, sporenonderzoek en getuigen horen ligt me minder. Het leukst is om aan een wijk gekoppeld te zijn. Ik wil weten voor wie ik dit werk doe. Niet voor de Haarlemer in het algemeen, maar voor een bepaalde wijk, een bijbehorende groep mensen en problematiek. Han was vijf jaar specialist in jeugdzaken. "Superleuk. Dan zie je echt voor wie je werkt, je staat in contact met risicojongeren. Ik kreeg daar veel energie van." Daarna werd hij wijkagent in de binnenstad. Inmiddels heeft hij een hogere rang als operationeel expert wijk. "Ik ben verantwoordelijk voor de wijkagenten in Schalkwijk, Haarlem Oost en Waarderpolder en voor alle contacten naar buiten toe. Woningcorporaties, zorginstellingen of de gemeente komen bij mij met vragen over overlast van hangjongeren, bewoners die dealen of hennep verbouwen. Ook ben ik betrokken bij de nieuwbouw van bedrijven en flats in de wijk. Ik adviseer bijvoorbeeld om wel of geen overkapping op een bepaalde plek aan te brengen, altijd aantrekkelijk voor hangjongeren. Na twintig jaar heb ik voldoende ervaring om te weten hoe we de wijk veilig houden."

INCIDENTEN FILMEN

Volgens Han is er veel veranderd in de afgelopen twintig jaar. Wat hem het meest opvalt is het aantal mensen dat tegenwoordig incidenten filmt met hun telefoon. Alles wordt vastgelegd. "Er waren net bij het ongeval wel honderd mensen aan het filmen. Daar heb ik erg aan moeten wennen. Je moet je steeds bewust zijn van wat je zegt en doet. Zo'n filmpje wordt breed uitgemeten. Het vervelende is dat men alleen het piekmoment ziet en niet wat er allemaal aan vooraf is gegaan. Soms is het efficiënt om tegen een overlastgever te zeggen: 'En nou donder je op.' Als je alleen dat fragment ziet lijkt het erg grof taalgebruik, maar misschien heb ik die persoon al vijftig keer gewaarschuwd. Soms heb ik er lak aan en denk: film maar. Ik houd er rekening mee, maar weiger me er totaal door te laten afremmen. We moeten wel ons werk nog goed kunnen doen. Contact houden met de mensen om wie het gaat is de hoogste prioriteit. Soms raak je het kwijt omdat je je taalgebruik aanpast. Dat vind ik frustrerend." De agent is niet van mening dat de maatschappij is verhard of gewelddadiger is geworden door de jaren heen. "Idioten waren er altijd al, je kan de verkeerde treffen natuurlijk, maar ik ben me niet onveilig gaan voelen op straat. Het kan ook aan mijn aard liggen, ik ben niet echt angstig aangelegd. Veel hangt af van hoe je in het werk staat. In een gevaarlijke situatie op straat denken veel agenten dat ze het alleen moeten oplossen. Ik heb inmiddels geleerd, dat je hulp kunt krijgen van de mensen eromheen. Ik vraag aan een broer of vriend erbij te komen en te bemiddelen. Zelfs de spannendste situaties kunnen zo opgelost worden zonder in te hoeven grijpen."

DRONKENSCHAP OF PSYCHOSE

Wat Han verder opvalt is het hoge aantal meldingen over verwarde mensen dat bij de politie binnenkomt tegenwoordig. "Twintig jaar terug was er meer opvang voor mensen in nood, in het Dolhuys bijvoorbeeld. Daar was een crisisopvang en kon je verwarde Haarlammers heenbrengen. Ze konden er een paar nachtjes slapen en kregen hulp aangeboden, dat is er niet meer. Nu moet ik bij een melding een psycholoog inschakelen om de situatie in te schatten. De arts beoordeelt of de persoon een gevaar is voor zichzelf of voor zijn omgeving. Als die persoon dronken is, mag hij geen diagnose stellen. Onduidelijk is dan of het gedrag komt door dronkenschap of door een psychose. Wij zetten de verwarde persoon in een cel en wachten tot hij of zij nuchter is. Vervolgens komen ze weer op straat. Dat kwam vroeger nooit voor en nu heel vaak, echt treurig."

‘Humor helpt bij het verwerken van rottigheid’

Han meent dat onze samenleving er mooi uitziet, maar op sociaal vlak echt niet zo perfect is. “We zijn erg individualistisch momenteel, maar eigenlijk zijn we groepsdieren. Er is sociale cohesie nodig. Vroeger was dat de rol van de kerk en waren de familiebanden sterker. Ik denk dat we die sociale controle nog steeds nodig hebben, meer verantwoordelijkheid voelen voor elkaar. In niet-westerse culturen hebben ze dat goed geregeld. Valt iemand buiten de boot, dan is er een vangnet binnen de familie. Ik vind het schrijnend in Nederland. Soms probeer ik voor een verward persoon de familie te benaderen, maar niemand geeft thuis. *Drop-outs* in de kiem kunnen zo onnodig grote probleemgevallen worden.”

BUROCRATIE

De mobiele telefoon van Han gaat over. Een collega belt voor nader overleg over de aanrijding met de vrachtwagen. Naast een telefoon hangen aan zijn koppelriem een vuurwapen, handboeien, wapenstok, multitool, zaklamp en handschoenen. Op zijn schouder zit een portofoon, om zijn dijbeen hangt een stroomstootwapen. Han demonstreert het gebruik, het draadje kleurt blauw en maakt een knetterend geluid. “Dit werkt perfect. Als ik er alleen al mee dreig, luisteren mensen, vooral in de nacht. Een vuurwapen zie je niet goed in het donker, het dreigende effect is dan weg.” De koppelriem zit niet echt prettig, ermee rennen is zelfs lastig. “Maar de leeftijd helpt ook niet”, zegt Han lachend. “Ik ben er inmiddels achter dat ik op volle snelheid nog maar een bepaalde afstand red. De meesten die ik achtervolg rennen op Nikes met alleen maar een trainingspak aan. Dat maakt het niet makkelijker.”

Het politiewerk is niet voor iedereen weggelegd. Grappen maken en relativeren helpen bij het verwerken van narigheid en leed, meent de agent. “Humor lijmt de boel weer, evenwichtig zijn is ook belangrijk. Collega’s uit balans trekken zich de rottigheid te veel aan. Ze kunnen geen tegenwicht bieden en nare zaken blijven onder hun huid zitten. Ik ben niet snel geraakt; wat mij enorm irriteert is onze bureaucratie. Laatst was een oude man beroofd van 35 euro. Niet veel geld, maar gevoelsmatig vind ik dat heftig. Vervolgens komt de zaak stil te liggen doordat de man geen aangifte heeft gedaan. Daar moet je dan als agent even werk van maken, vind ik. Eer zo’n zaak bij de rechter voorligt zijn we weer weken verder. Vroeger kreeg de wijkagent de tijd om zijn taak goed uit te voeren. Nu moet hij ook ander werk doen, meerijden met de reguliere dienst. Tevens hebben we helaas te weinig mensen.”

FUNCTIONELE ANGST

Han is niet snel van slag, maar heeft wel een beschermklaag om zich heen ontwikkeld in de afgelopen jaren. Hij laat het werk niet meer te dichtbij komen. “Bij zo’n ongeluk als vandaag kijk ik niet naar het slachtoffer, daar zijn mijn collega’s mee bezig. Ik focus me op alles eromheen, de zaken die eveneens geregeld moeten worden. Toen ik jong was wilde ik het wel allemaal zien, daar ben ik klaar mee. Al die beelden stapelen zich ergens in je op. Het stompt je af als je alles tot je neemt wat je meemaakt op straat. Het raakt iedereen als er een grote treinramp plaatsvindt, maar ik wil ook nog geraakt kunnen worden door leed op microniveau. Zoals dat beroofde mannetje, dat is eveneens belangrijk.” Angst is geen vreemde voor Han. Wie nooit bang is moet een andere baan zoeken, vindt hij. “Het geeft je focus en maakt je bewust van wat er mis kan gaan. Ook durven twijfelen is belangrijk. Bij een politieactie ben ik verantwoordelijk als leidinggevende. Ik vraag me vaak af of het verstandig is wat we gaan doen en wie ik meeneem op pad. Bij calamiteiten moet ik mijn keuzes later wel kunnen toelichten. Functionele angst is goed. Thuis praat ik er niet over, daar heb ik weinig behoefte aan.”

Han meent dat er binnen de politie voldoende ruimte is voor emoties. Vreugde en boosheid worden regelmatig gedeeld. Verdriet, kwetsbaarheid en onzekerheid komen minder vaak aan bod. Die emoties blijken lastiger te delen. “Binnen het bureau is iedereen veilig en kun je alles benoemen. Toch is grappen maken of boos worden makkelijker dan verdriet uiten in deze alfa-omgeving. Vergeleken met vroeger durven agenten wel eerder aan te geven dat ze een dagje rust nodig hebben na een zware dienst. Daar wordt rekening mee gehouden. In mijn begintijd hoefde je daar niet mee aan te komen. ‘Gewoon doorgaan’, zei je chef dan. We zien tegenwoordig ook dat degenen die geraakt worden door een beroepsziekte als PTSS vaak juist niet de gevoeligste zijn. Meestal treft het collega’s die altijd vooraan stonden. Er zijn steeds meer agenten met PTSS. We weten inmiddels dat deze ziekte veel te maken heeft met opgelopen trauma. Ik vind dat zorgelijk, waar stapelt zich al ellende op en wanneer valt het stapeltje om? Als ik beter weet wie het treft, kan ik voor mijzelf inschatten of ik risico loop. Ik denk dat ik het meeste leed goed wegzet, maar zeker ben ik daar niet van. Aan de andere kant, krijg ik het, dan is dat zo en accepteer ik dat. Ik ben positief ingesteld.”

RIDOUAN TAGHI

Gelukkig haalt Han nog steeds veel voldoening uit het oplossen van problemen in de wijk. Werken voor mensen niet voor nummers. Weten voor wie je het doet, dat is zijn drijfveer. “Het is niet het meest sexy of spannendste werk, maar wel belangrijk. We pakken geen Ridouan Taghi op, maar lossen wel een vervelende situatie in de wijk op. Dat blijf ik mooi vinden. Als het niet linksom gaat, dan maar rechtsom; lukt het op de vreemdste manier, dan is dat helemaal fantastisch. Ik heb niet zo veel op met protocol. Daarin onderscheid ik me van de meeste collega’s. Prima regels, maar soms zijn ze niet afdoende en blijft een probleem onopgelost. Ik ben natuurlijk wel van de politie, dus moet ik er tussendoor laveren. Beetje op z’n Han’s. Zolang ik bij mijn baas kan benoemen wat ik doe en met resultaat, is het oké. Contact leggen met de burger blijft voor mij het leukst. Ik praat makkelijk en heb een half kleurtje, wat het eenvoudiger maakt om te communiceren met mensen uit verschillende doelgroepen. Ze zien me minder snel als een bedreiging. Het mooist is om in een gesprek oplossingen te vinden voor mensen die echt een hekel hebben aan de politie.” Han lacht. ★

Tekst: Meta van der Meijden. Fotografie: Daan Ruijter.